

Sirkus og tivolier i Norge

Norsk Cirkus- og Tivolieierforening består av 11 familiedrevne sirkus og tivoli i Norge. Alle sirkus og tivoli i Norge er medlem av foreningen, da sirkus og tivoli har mange felles utfordringer. Covid-19 har gjort at omsetningen i våre bransjer falt 80-100 % i driftsesongen 2020, og årets driftsesong står i fare for ikke kunne gjennomføres. Norske tivolier har ikke fått støtte etter kulturkompensasjonsordningen, og ber om hjelp til økonomisk bistand for å sikre bransjen og den unike kulturformens overlevelse i Norge.

Tivoli uten kulturstatus i Norge

Norske tivoli og sirkus besøker årlig over 300 kommuner, og deltar på stort sett alle marknader, messer, byfester og festivaler som arrangeres i Norge. Tivoliene er ofte bærebjelken for gjennomføring av disse arrangementene og bidrar både økonomisk og innholdsmessig. Bransjen erfarer at når tivoliene forsvinner, så dør disse arrangementene ut. Gjennom mange generasjoner har tivoliene skapt glede for mennesker i alle aldre og alle samfunnslag av befolkningen med vår unike form for underholdning. Folketester med gjøglere, artister og karuseller har vært samlingspunkt i alle kulturer gjennom hundrevis av år i Europa. Omreisende sirkus og tivoli har sin opprinnelse i denne gamle kulturen, og har klart å fornye seg slik at bransjen også i dag er attraktiv for publikum. I andre land i Europa som blant annet Sverige, Finland, Frankrike, Belgia, Nederland, Ungarn og Italia har omreisende tivoli og sirkus oppnådd kulturstatus for immateriell kulturarv. Omreisende tivoli står på Unescos søkerliste for immateriell kulturarv gjennom vår europeiske organisasjon European Showmens Union.

Formidling, vern og videreføring av materiell og immateriell kulturarv er en del av oppdraget for Kulturdepartementet, samt sørge for kulturelt mangfold.

Norske tivoli og sirkus representerer den folkelige kulturarven.

Bransjene tilhører samme næringsgruppe som teater og museer. Skattemessig er bransjene unntatt fra merverdiavgiften og unntatt fra mange lovkrav innen samferdsel. Dette viser at mange statlige og europeiske myndigheter anerkjenner at dette er spesielle bransjer. Likevel er tivoli i dag ikke definert som kultur i Norge, og tivoli har derfor ikke mottatt støtte gjennom de kulturelle kompensasjonsordningene. Bransjen trenger at dette revideres, da vi ønsker anerkjennelse som kulturformidlere i Norge.

Driftsesong 2020 og 2021

Våren 2020 ble våre medlemmers reiseruter kansellert grunnet Covid-19, og bransjen forsøkte etter beste evne å tilpasse driften etter situasjonen. Etter påbud fra myndigheter, kommuneleger og av smittevernhensyn var det i all hovedsak ikke mulig å holde åpent, og omsetningene falt derfor med 80 – 100 %. Bedriftene som forsøkte en tilpasset form for åpning for publikum, gikk alle med underskudd.

Driftsesong 2021 skal normalt starte rundt påsketider. Det kreves mye planleggingen og kompleks logistikk av våre medlemmer for å få reiserute, arrangementer, arealer, driftsmateriell og ansatte klare til sesong. Korona pandemien og lite forutsigbarhet gjør denne logistikken nærmest umulig. I tillegg til dette kan kommuneleger av smittevernhensyn nekte medlemmene å besøke enkelte byer, samt stenge bedriftene uten forvarsel. Scenariot med 25-70 ansatte og et tivoli eller sirkus som er strandet i for eksempel Ørsta eller Bodø på grunn av restriksjonen i deres område, er vår bransjes mareritt. Lønnskostnader og driftskostnader rundt slike hendelser klarer bedriftene ikke uten hjelp. Bransjen er avhengig av ansatte med kompetanse og relevant yrkeserfaring, som er rekruttert fra hele verden. På grunn av pandemien er det på nåværende tidspunkt ikke åpnet for innreise fra noen

av tredjelandene som tivoliene/sirkus har søkt arbeidstakere inn fra for sesongen 2021. Og slik situasjonen er nå forespeiler UDI at det ikke er sikkert at det blir åpent for innreise for sesongarbeidere fra tredjeland før ut på høsten 2021.

Driften er helt avhengig av våre erfarne medarbeidere, og den kan ikke gjennomføres med et helt nytt personale uten kompetanse. Spesielt tivoliene er pålagt streng kvalitetssikring av utført arbeid i forhold til publikums og egen sikkerhet gjennom Statens Jernbanetilsyn og Lov om Fornøyelsesinnretninger. I tillegg til bransje kompetanse, så har våre ansatte gjerne førerkort for tungtransport, og har annen fagutdanning som vi trenger.

Økonomisk støtte

Av våre medlemmer var det kun sirkus som fikk støtte for avlyste arrangement i 2020. Ingen av de generelle kompensasjonsordningene har hittil truffet tivoliene.

Dersom bransjen tillates å holde åpent i 2021, vil tivoliene med driftsåret 2020 uten inntekter, ha et vanskelig utgangspunkt. NCTF er bekymret for at enda en ny sesong uten inntekter, men fremdeles med lovpålagte utgifter som ikke blir dekket, vil være uholdbar for en presset bransje.

Medlemmene i Norsk Cirkus - og Tivolieierforening trenger et statlig sikkerhetsnett og midler for å sikre bransjens eksistens i fremtiden. Vi ber om hjelp til å se på muligheter for økonomisk støtte eller kompensasjon for avlyste arrangementer, oppstartsomkostninger etter et år med nedstenging, og midler til opplæring av nytt personale til erstatning for den kompetansen som har forsvunnet under pandemien.

Avslutning

Medlemsbedriftene i Norsk Cirkus - og Tivolieierforening har gjennom generasjoner reist landet på kryss og tvers, og underholdt millioner av mennesker. Til tross for at våre bransjer defineres som kultur i Europa, er tivoliene ikke definert som kultur i Norge. Tivoli har derfor ikke mottatt støtte gjennom de kulturelle kompensasjonsordningene. Bransjen trenger at dette revideres, da vi ønsker anerkjennelse som kulturformidlere i Norge.

Vi trenger et statlig sikkerhetsnett og midler for å sikre bransjens eksistens i fremtiden, og ber derfor om hjelp til å se på muligheter for økonomisk støtte eller kompensasjon. Kompensasjon for avlyste arrangementer og turneplan, oppstartsomkostninger, og ekstra midler til opplæring av nytt personale grunnet stengte grenser.

Styret i Norsk Cirkus- og Tivolieierforening ber om et snarlig møte med Kulturminister Abid Raja og Kulturkomiteen på Stortinget for å diskutere bransjens fremtid og vi ber Kulturrådet være åpen for bransjens kulturelle verdi i det norske samfunn.

Vi er den folkelige kulturarven, men en kulturarv vi er bekymret for nå vil forsvinne. Det finnes sirkus- og tivolimuseer i de fleste land som historiske arenaer over det som var engang. Bransjen trenger økonomisk bistand for å sikre at denne kulturformen overlever i Norge og ikke ender på et museum.

Med vennlig hilsen

Grete Norberg
Styreleder i Norsk Cirkus- og Tivolieierforening
grete@thomastivoli.com
mobil 92640700